

Leo Trotskij: Sovjetunionens nya konstitution

(16 april 1936)

[Ur *The New Militant*, 9 maj 1936. Även i *Writings 1935-36*. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Avskaffandet av sovjeterna

Bakom Kremls murar pågår arbetet att ersätta den sovjetiska konstitutionen med en ny, som enligt Stalins, Molotovs och andras uttalanden kommer att bli ”den mest demokratiska i världen”. Tvivel uppstår förvisso med tanke på den procedur med vilken konstitutionen utarbetas. Fram tills helt nyligen har denna stora reform inte nämnts vare sig i pressen eller på möten. Ingen känner ännu så länge till utkastet till konstitution. Samtidigt sa Stalin till den amerikanske reportern Roy Howard den 1 mars 1936 att ”vi troligen kommer att anta vår nya konstitution i slutet av detta år.” Således känner Stalin till det exakta datum då hans konstitution ska antas, en konstitution som folket fortfarande knappt har någon information om. Det är svårt att undvika slutsatsen att ”den mest demokratiska konstitutionen i världen” utarbetas och införs på ett sätt som inte är helt demokratiskt.

Stalin bekräftade för Howard, och via honom också Sovjetunionens folk, att ”enligt den nya konstitutionen kommer rösträtten att bli allmän, lika, direkt och hemlig.”

Ojämligheterna i rösträtt till förmån för arbetarna gentemot bönderna ska också avskaffas. Hädan- efter ska tydligen inte fabriker utan medborgare rösta, var och en för sig. Så fort det ”inte finns några klasser” är alla medlemmar i samhället jämlika. Bara domstolar kan frånta individer rösträtten. Alla dessa principer härleds helt och hållet från den borgerliga demokrati som sovjeterna på sin tid ersatte. Partiet hävdade alltid att sovjetsystemet var en högre form av demokrati. Sovjet-systemet skulle vittra bort tillsammans proletariatets diktatur, som det var ett uttryck för. Frågan om den nya konstitutionen inskränks därför till en annan och mer grundläggande fråga: Kommer diktaturen att från och med nu bli ”starkare”, som den officiella talen och artiklarna kräver, eller kommer den att börja mjukna, försvagas och ”vittra bort”? Den nya konstitutionens innebörd går bara att bedöma på ett korrekt sätt i ljuset av detta perspektiv. Låt oss genast tillägga att perspektivet själv inte alls beror på hur omfattande den stalinistiska liberalismen är, utan på det sovjetiska övergångssamhällets faktiska struktur.

När *Pravda* förklarar reformen så hänvisar den vagt och inte alls välbetänkt till det partiprogram som Lenin skrev 1919, och som verkligen säger att ”... berövande av rösträtten och alla som helst begränsningar av friheten är enbart nödvändiga som tillfälliga kampåtgärder mot utsugarnas försök att bevara eller återställa sina privilegier. I den mån de objektiva möjligheterna för människans utsugning av människan försvinner kommer alla behov för dessa tillfälliga åtgärder också att försvinna, och partiet kommer att sträva efter att begränsa dem och fullständigt avskaffa dem.” Dessa rader kan utan tvekan rättfärdiga att man vägrar att ”berövar någon rösträtten” i ett samhälle

där möjligheten att suga ut har försvunnit. Men samtidigt med detta kräver programmet att man samtidigt avskaffar ”alla som helst begränsningar på friheten”. Ty när man inträder i det socialistiska samhället så innebär det inte att bönderna blir jämlika med arbetarna, och inte att rösträtten återlämnas till de 3-5% av medborgarna som är av borgerligt ursprung, utan att det införs verklig frihet för 100% av befolkningen. När klasserna försvinner så vittrar, enligt Lenin och Marx, inte bara diktaturen utan också själva staten bort. Men Stalin har ännu så länge inte sagt något om att ta bort ”begränsningarna på friheten”, varken till Howard eller till Sovjetunionens folk.

Molotov skyndade sig att hjälpa Stalin, tyvärr inte på något särskilt lyckat sätt. I ett svar på en fråga från *Le Temps'* chefredaktör sa Molotov: ”Nu är det inte sällan (?) så att det redan inte finns behov av de administrativa åtgärder som användes förr”, men ”sovjetmakten måste givetvis vara stark och bestämd under kampen mot terrorister och sabotörer av offentlig egendom ...” Alltså: ”sovjetmakt” – utan sovjeter; proletär diktatur – utan proletariatet; och dessutom en diktatur som inte riktas mot borgarklassen utan mot ... terrorister och tjuvar. Partiprogrammet förutsåg i alla händelser inte en sådan sorts stat.

Molotovs löfte att ”inte sällan” klara sig utan de extrema åtgärder som kan visa sig onödiga är inte värt särskilt mycket ens i sig själv. Men det förlorar allt värde tillsammans med hänvisningen till fienderna av lag och ordning, som är just de som gör det omöjligt att avstå från nödåtgärder.

Men varifrån kommer alla dessa fiender till lag och ordning, dessa terrorister och tjuvar, och dessutom i ett så stort antal att de rättfärdigar att diktaturen vidmakthålls i ett klasslöst samhälle? Här måste vi hjälpa Molotov. I sovjetmaktens gryning utfördes de terroristiska handlingarna av socialistrevolutionärerna och de vita, under den atmosfär som rådde under det fortfarande oavslutade inbördeskriget. När de tidigare härskande klasserna förlorade allt hopp så försvann även terrorismen. Kulakernas terror, som det finns spår av än idag, var alltid lokal och kompletterade gerillakriget mot sovjetregimen. Det är inte det Molotov tänker på. Den nya terrorn grundar sig inte på de gamla härskande klasserna eller kulakerna. De senaste årens terrorister rekryteras uteslutande bland de sovjetiska ungdomarna, från ungtkommunisternas och partiets led. Även om individuell terror i sig själv är helt oförmögen att lösa de uppgifter den ställer sig, så är den ändå av största symptomatiska betydelse eftersom den är ett tecken på de hårda motsättningarna mellan byråkratin och de breda folkmassorna, i synnerhet den yngre generationen. Terrorismen är ett tragiskt bihang till bonapartismen. De enskilda byråkraterna är rädda för terror, men byråkratin i stort utnyttjar den med framgång för att rättfärdiga sitt politiska monopol. Det var inte Stalin och Molotov som upptäckte krutet heller på detta område.

Men värst av allt är att det varken från intervjuerna eller kommentarerna går att utläsa den sociala karaktären på den stat för vilken den nya konstitutionen förbereds. Sovjetsystemet brukade officiellt betraktas som ett uttryck för proletariatets diktatur. Men om klasserna har krossats så har diktaturens sociala bas av just denna orsak också krossats. Vem är det då som bär upp den? Givetvis befolkningen i sin helhet. Men när hela folket har befriats från klassmotsättningarna och bär upp diktaturen, så betyder det inget mindre än att diktaturen har upplösts i det socialistiska samhället och att staten följaktligen avvecklas. Marxismens logik är oantastlig. Avvecklingen av staten börjar i sin tur med en avveckling av byråkratin. Kanske den nya konstitutionen åtminstone innebär att

GPU avvecklas? Om någon skulle våga uttrycka denna tanke i Sovjetunionen så skulle GPU omedelbart hitta övertygande motargument. Klasserna har förintats, sovjeterna avskaffas, klass-teorin om staten förvandlas till damm, men byråkratin finns kvar. VSB.

Vi kommer senare att återvända till frågan i vilken omfattning allmän, lika och direkt rösträtt motsvarar den sociala jämlikhet som alla medborgare påstås ha uppnått. Men om vi bara godtar denna förutsättning utan vidare så blir vi ännu mer förbryllade över följande fråga: Om så är fallet, varför måste då valen hädanefter vara hemliga? Exakt vem fruktar befolkningen i ett socialistiskt land? Speciellt: mot vems angrepp är det nödvändigt att tillhandahålla ett försvar? Barns rädsla för mörker har en rent biologisk grundval. Men när vuxna människor inte vågar uttrycka sina åsikter öppet är rädslan av politisk natur. Och för marxister är politiken alltid en funktion av klasskampen. I det kapitalistiska samhället har hemliga omröstningar till syfte att ge de utsugna ett skydd mot utsugarnas hot. Att borgarklassen till slut gick med på en sådan reform – givetvis efter påtryckningar från massorna – berodde på att borgarklassen själv var intresserad av att åtminstone delvis skydda sin stat från den demoralisering som den själv skapar. Men i Sovjetunionen kan det givetvis inte finnas några påtryckningar från utsugarna mot de arbetande. Mot vilka är det då nödvändigt att skydda sovjetmedborgarna med hjälp av hemliga omröstningar?

Under den gamla sovjetiska konstitutionen infördes omröstning med handuppräckning som ett vapen i den revolutionära klassens händer mot de borgerliga och småborgerliga fienderna. Samma syfte hade begränsningarna i själva rösträtten. Nu, i slutet av det andra decenniet efter revolutionen, är det inte längre klassfienden utan de arbetande själva som är så rädda att de inte kan rösta annat än under skydd av hemligheten. Detta rör just folkmassorna, den överväldigande majoriteten, ty det går inte att tänka sig att hemlig omröstning införs till den kontrarevolutionära minoritetens fördel!

Men vem hotar folket? Svaret är uppenbart – byråkratin. Den förbereder att skydda de arbetande mot sig själv med hjälp av hemliga omröstningar. Stalin medgav detta öppet. På frågan, ”Varför hemliga omröstningar?”, löd hans svar ordagrant så här: ”Eftersom vi vill ge det sovjetiska folket fullständig frihet att rösta på dem de vill välja.” Således får vi höra från Stalin att det ”sovjetiska folket” idag inte kan rösta på dem de vill välja. ”Vi” gör oss bara redo för att ge dem denna möjlighet. Vilka är dessa ”vi” som kan ge eller förvägra frihet att rösta? Det skikt i vars namn Stalin talar och handlar: byråkratin. Stalin hade bara behövt tillägga att hans viktiga medgivande gäller lika mycket för partiet som för staten, och i synnerhet att han själv innehar posten som generalsekreterare med hjälp av ett system som inte tillåter partimedlemmarna att välja vem de vill. Frasen ”Vi vill ge det sovjetiska folket” är i sig själv oändligt mycket viktigare än alla konstitutioner Stalin kommer att skriva, ty denna korta fras är en färdig konstitution och dessutom en verklig sådan, ingen myt.

Precis som den europeiska borgarklassen på sin tid är den sovjetiska byråkratin idag tvungen att ta till hemliga omröstningar för att åtminstone delvis rensa statsapparaten, som den begagnar sig av ”som dess rättmätiga ägare”, från de förvanskningar som den själv orsakat. Stalin var tvungen att ge ett hum om motivet bakom reformen. Han sa till Howard: ”Det finns inte så få institutioner i vårt land som fungerar dåligt ... Hemliga omröstningar i Sovjet kommer att bli en piska i befolkningens händer mot regeringsorganen, som fungerar dåligt.” Ett andra anmärkningsvärt medgivande! Efter

att byråkratin med egna händer har skapat det socialistiska samhället känner den behov ... av en piska – inte bara därför att regeringsorganen ”fungerar dåligt” utan framförallt därför att de är helt igenom anfrätta av de okontrollerade klickarnas brister.

Så tidigt som 1928 skrev Rakovskij följande om ett antal fruktansvärda fall av byråkratisk demoralisering som visade sig öppet: ”Det mest betecknande och farliga draget i vågen av skandaler är massornas passivitet, bland kommunisterna ännu mer än bland icke partianslutna, gentemot yttringarna av aldrig tidigare skådat godtycke, som arbetarna själva bevittnade. Av rädsla för dem som har makten, eller helt enkelt av politisk likgiltighet, lät de det passera utan protester, eller nöjde sig med att bara knorra.” Det har gått mer än 8 år sedan dess och situationen har blivit oändligt mycket värre. Stalins totalitära styre har upphöjt svågerpolitik, godtycke, utsvävningar, plundring och mutor till ett regeringssystem. Apparatsens förfall visar sig i varenda åtgärd, och hotar själva statens existens som det härskande skiktets källa till makt, inkomster och privilegier. Det blev nödvändigt med en reform. Ledarna i Kreml skräms av sitt eget verk och vänder sig till befolkningen med en vädjan om hjälp att rensa upp och fixa till regeringsapparaten.

Men när byråkratin vänder sig till folket för en välgörande piska så ställer den upp ett absolut villkor: att det inte får finnas någon politik. Denna heliga funktion måste som hittills vara ”Ledarens” monopol. På den amerikanska samtalspartnerns kinkiga fråga om andra partier, svarade Stalin: ”I och med att det inte finns några klasser, i och med att skiljelinjerna mellan klasserna avlägsnas (”det finns inga klasser” – ”skiljelinjerna mellan klasserna [som inte finns!] avlägsnas” – LT) så återstår bara en liten men inte grundläggande skillnad mellan det socialistiska samhällets olika skikt, och det kan inte finnas någon god jordmån för att skapa konkurrerande partier. När det inte finns flera klasser så kan det inte finnas flera partier, ty ett parti är en del av en klass.” Varenda ord är ett misstag, ibland till och med två!

Enligt Stalin verkar det som om skiljelinjerna mellan klasser kan beskrivas på ett absolut sätt, och att varje klass under varje given tidsperiod motsvaras av ett enda parti. Den marxistiska tesen om partiets klasskaraktär förvandlas till en befängd byråkratisk karikatyr: den politiska dynamiken utesluts helt ur den historiska processen – i den ledande ordningens intressen. Det går i själva verket inte att återfinna ett enda exempel under hela den politiska historien på att en klass bara motsvaras av ett parti! Klasser är inte homogena, de slits sönder av inre motsättningar och kommer fram till en lösning av de gemensamma uppgifterna först efter interna strider mellan tendenser, grupperingar och partier. Inom vissa gränser kan man gå med på att ”partiet är en del av en klass”. Men i den mån en klass har många ”delar” – där en del tittar framåt och andra bakåt – kan en och samma klass föra fram flera partier. Av samma orsak kan ett enda parti grunda sig på delar från flera klasser.

Märkligt nog är Stalins skandalösa misstag helt ointressant, ty vad gäller Sovjetunionen utgår han, förstår ni, från påståendet att det inte alls finns några klasser där. Av vilken klass är SUKP en del – efter att alla klasser har avskaffats? När Stalin oförsiktigt kliver in på teorins område så visar han mer än han avsåg. Av detta resonemang följer inte att det inte kan finnas olika partier i Sovjetunionen, utan att det inte ens kan finnas ett enda parti. När det inte finns klasser så finns det inte plats för politik överhuvudtaget. Men Stalin gör ett artigt undantag från denna lag när det gäller det parti där han är generalsekreterare.

Arbetarklassens historia är det allra bästa beviset på hur värdelös Stalins teori om partier är. Trots att arbetarklassens sociala struktur utan tvekan är den minst heterogena av alla det kapitalistiska samhällets klasser, så leder förekomsten av ett ”skikt” som arbetararistokratin och en arbetarbyråkrati till att det skapas reformistiska partier, som oundvikligen omvandlas till ett verktyg för det borgerliga styret. Utifrån den stalinistiska sociologins synvinkel kvittar det om skillnaden mellan arbetararistokratin och de proletära massorna är ”grundläggande” eller ”liten”, men det var just på grund av denna skillnad som det på sin tid uppstod ett behov att bilda Tredje internationalen. Det är å andra sidan tveklöst så att den sovjetiska samhällsstrukturen är oändligt mycket mer heterogen och komplicerad än proletariatets struktur i de kapitalistiska länderna. Av just denna orsak kan den ge en tillräckligt god jordmån för flera partier.

Stalin bryr sig i själva verket inte om Marx’ sociologi utan om byråkratins monopol. Det är två helt olika saker. Varje arbetarbyråkrati, även en som inte har statsmakten, har en benägenhet att anse att det inte finns ”god jordmån” för opposition inom arbetarklassen. Det brittiska Labourpartiets ledare tvingar ut revolutionärerna från fackföreningarna på grund av att det inte finns utrymme för kamp mellan partier inom ramen för en ”enad” arbetarklass. Herrar Vandervelde, Leon Blum, Jouhaux etc., agerar på ett liknande sätt. Deras agerande vägleds inte av en metafysisk enhet utan av de privilegierade klickarnas egoistiska intressen. Den sovjetiska byråkratin är oändligt mycket mäktigare, rikare och självständig än arbetarbyråkratin i borgerliga länder. Yrkesutbildade arbetare i Sovjetunionen är i åtnjutande av privilegier som är okända för de högsta arbetargrupperna i Europa och USA. Detta dubbla skikt – byråkratin och dess bas, arbetararistokratin – styr landet. Sovjetunionens nuvarande härskande parti är bara det privilegierade skiktets politiska verktyg. Den stalinistiska byråkratin kan förlora något och har inget mer att erövrå. Den är obenägen att dela med sig av det den har. Även för framtiden ämnar den reservera den ”goda jordmånen” för sig själv.

Under sovjetperiodens första tid hade förvisso bolsjevikpartiet också en monopolställning i staten. Men att likställa dessa två fenomen är att blanda samman verkligheten med det yttre. Under inbördeskriget, under extremt svåra historiska omständigheter, såg sig bolsjevikpartiet tvingat att tillfälligt förbjuda andra partier, inte därför att de sistnämnda saknade ”god jordmån” – i så fall hade det inte ens varit nödvändigt att förbjuda dem – utan tvärtom därför att de hade god jordmån: det var det som gjorde dem farliga. Partiet förklarade öppet för massorna vad det gjorde, ty det stod klart för alla att det som stod på spel var den isolerade revolutionens försvar mot en dödsfara. Ju mer byråkratin idag försköner den sociala verkligheten desto mer skamlöst utnyttjar de den till sin egen fördel. Om det stämmer att socialismens rike redan har uppstått och en god jordmån för politiska partier har försvunnit, så skulle det inte finnas något behov av att förbjuda dem. I linje med programmet skulle det bara återstå att avskaffa ”alla som helst begränsningar på friheten”. Men byråkratin kommer inte att tillåta så mycket som ett pip om en sådan konstitution. Hela skapelsens inre falskhet är bara alltför uppenbar!

I ett försök att skingra sin samtalspartners normala tvivel förde Stalin fram en ny tanke: ”Kandidater kommer inte bara att föras fram av kommunistpartiet utan av alla möjliga offentliga organisationer utanför partiet. Och vi har hundratals sådana ... Vart och ett av (sovjetsamhällets) skikt kan ha egna specialintressen och uttrycka dem genom våra många befintliga organisationer.” Tydligt är det av

detta skäl som den nya sovjetiska konstitutionen kommer att vara ”världens mest demokratiska konstitution.”

Dessa spetsfundigheter är inte bättre än de andra. De viktigaste ”skikten” i det sovjetiska samhället är: byråkratins toppar och dess mellan- och lägsta skikt, arbetararistokratin, kolchosernas [kollektivjordbrukens] aristokrati, arbetarnas gräsrotter, kolchosernas mellanskikt, de självägande bönderna, de arbetande arbetarna och bönderna, och bortom dem trasproletariatet, hemlösa, prostituerade och så vidare. Vad gäller de sovjetiska offentliga organisationerna – fackföreningar, kooperativ, kultur- och idrottsorganisationer etc. – så representerar de inte alls olika ”skikts” intressen, eftersom alla har samma hierarkiska struktur. Även i de fall då organisationerna grundar sig på privilegierade kretsar, som till exempel fackföreningarna och kooperativen, så är det uteslutande företrädare från de privilegierade skiktets högsta kretsar som spelar en aktiv roll i dem, medan ”partiet”, det vill säga det härskande skiktets politiska organisation, har sista ordet. De opolitiska organisationernas deltagande i valen kommer följaktligen inte leda till annat än rivalitet mellan olika klickar inom byråkratin, inom de gränser som Kreml har satt upp. De härskande topparna räknar med att på detta sätt lära sig en del hemligheter och att renovera sin regim, utan att på samma gång tillåta en politisk kamp som oundvikligen måste komma att riktas mot den själv.

Den nya konstitutionens historiska innebörd

Byråkratin och dess mest myndiga ledare visar återigen hur lite de förstår de historiska tendenser som avgör byråkratins rörelse. När Stalin anmärker att skillnaden mellan olika skikt i det sovjetiska samhället är ”liten men inte grundläggande” så tänker han uppenbarligen på det faktum, att bortsett från de enskilda självägande bönderna, som än idag är tillräckligt många som folket i Tjeckoslovakien, så är alla andra ”skikt” beroende av de förstatligade eller kollektiviserade produktionsmedlen. Det står bortom allt tvivel. Men det finns fortfarande en ”grundläggande” skillnad mellan gemensamma, det vill säga gruppegendomar, inom jordbruket och de nationaliserade egendomarna inom industrin: denna skillnad kan fortfarande göra sig påmind i framtiden. Men vi ska inte ge oss in på en diskussion om denna viktiga fråga. Av avsevärt mycket mer omedelbar vikt är skillnaden mellan de ”skikt” som inte bestäms av sitt förhållande till produktionsmedlen utan till konsumtionsvarorna. Distributionssfären är förstås bara en ”överbyggnad” i förhållande till produktionsssfären. Men det är just distributionssfären som är av avgörande betydelse i människors vardag. För ägarna till produktionsmedlen är skillnaden mellan en polismästare och en gatsopare, mellan ledaren för ett bolag och en utbildad arbetare, mellan sonen till en folkkommissarie och ett hemlöst föräldralöst barn inte ”grundläggande”. Men vissa bor i överådiga lägenheter, har flera datjor (sommarhus) i olika delar av landet, har tillgång till de bästa bilarna och har sedan länge glömt bort hur de själva ska putsa sina stövlar, medan andra inte sällan bor i träbaracker utan egna avdelningar, har en tillvaro av halv svält och tvättar inte sina egna stövlar därför att de är barfota. För en hög dignitär förefaller denna skillnad vara ”liten”, det vill säga en skillnad som inte förtjänar att uppmärksammas. För den utbildade arbetaren verkar den, inte utan orsak, ”grundläggande”.

Enligt Molotov är det utöver terroristerna tjuvarna som är diktaturens mål i Sovjetunionen. Men själva mängden personer med ett sådant yrke är ett säkert tecken på den nöd som råder i samhället.

När den överväldigande majoritetens materiella nivå är så låg att ägandet av bröd och stövlar måste skyddas med exekutionsplutoner så låter talen med påståenden att man har uppnått socialismen som ett hån mot människorna!

I ett verkligt homogent samhälle där medborgarnas vanliga behov tillfredsställs utan fientligheter och bråk skulle inte bara den bonapartistiska regimen utan också byråkratin överhuvudtaget vara otänkbar. Byråkratin är inte en teknisk utan social kategori. Alla byråkratier har sitt ursprung i och livnär sig på samhällets heterogena natur, på intresse motsättningar och intern kamp. Den reglerar samhällsmotsättningarna i de privilegierade klassernas eller skiktens intresse och avkräver de arbetande ett enormt pris för detta. Trots den stora omvälvningen av egendomsförhållandena fyller den sovjetiska byråkratin precis samma funktion – cyniskt och inte utan framgång.

Byråkratin livnärde sig på NEP genom att utnyttja motsättningen mellan å ena sidan kulakerna och NEP-männen och å den andra arbetarna och bönderna. När kulakerna hade vuxit sig starka och reste sig mot byråkratin själv, så tvingades denna i självförsvar luta sig mot gräsrotterna längst ner. Under åren av kamp mot kulakerna (1929-1932) var byråkratin svagast av alla. Just av denna orsak började den nitiskt bygga upp en arbetar- och kolchosaristokrati: införde chockerande löneskillnader, bonusar, emblem och andra liknande åtgärder som till en tredjedel berodde på ekonomisk nödvändighet och till två tredjedelar på byråkratins politiska intressen. På denna nya och allt djupare samhällsmotsättning har den härskande kasten förhärligat sig till sina nuvarande bonapartistiska höjder.

I ett land där revolutionens lava ännu inte har svalnat är de privilegierade ofta väldigt rädda för sina egna privilegier, speciellt mot bakgrund av den allmänna nöden. De översta sovjetiska skikten fruktar massorna, med en rädsla som är rent borgerlig. Stalin ger det härskande skiktets ökande privilegier ett ”teoretiskt” rättfärdigande med hjälp av Komintern, och han försvarar sovjetaristokratin mot missnöjet med hjälp av koncentrationsläger. Stalin är byråkratins och arbetararistokratis odiskutabla ledare. Han står i ständig kontakt med dessa ”skikt”. Det är bara från dessa kretsar som det växer fram en verklig ”dyrkan” av Ledaren. Sådant är det nuvarande sovjetiska politiska systemets innersta väsen.

Men för att vidmakthålla dessa mekanismer tvingas Stalin då och då att ena sig med ”folket” mot byråkratin, givetvis med de sistnämndas tysta medgivande. Han tvingas till och med leta efter en piska underifrån mot missförhållandena däruppe. Som vi redan har sagt är det ett av motiven bakom den konstitutionella reformen. Det finns ett annat och inte mindre viktigt motiv.

Den nya konstitutionen avskaffar sovjeterna och löser upp arbetarna i befolkningens stora massa. Sovjeterna har förvisso sedan länge förlorat sin politiska innebörd. Men i och med de nya ökade samhällsmotsättningarna och den nya generationens uppvaknande kunde de ha återupplivats. Framförallt är det sovjeterna i städerna som är farliga, med ett ökande deltagande av nya och krävande ungtkommunister. I städerna är kontrasten mellan lyx och förfärlig nöd alltför uppenbar. Sovjetaristokratins första bekymmer är att bli av med arbetarnas och Röda arméns sovjet.

Trots kollektiviseringarna har den materiella och kulturella motsättningen mellan städerna och byarna knappast minskat. Bönderna är fortfarande mycket underutvecklade och utspridda. Det finns

också sociala motsättningar inom och mellan kolchoserna. Byråkratin tycker att det är mycket lättare att hantera missnöjet i byarna. Den kan med framgång utnyttja kolchosmedlemmarna mot städernas arbetare. Den nya konstitutionens främsta mål är att dämpa arbetarnas protester mot den ökande sociala ojämlikheten med hjälp av de mer underutvecklade massornas tyngd i byarna – något som varken Stalin eller Molotov har berättat för världen, såklart. Av en händelse stöder sig bonapartismen alltid på byarna mot städerna. Även i detta är Stalin traditionen trogen.

Bildade kälkborgare som Webbs såg före 1923 ingen större skillnad mellan bolsjevismen och tsarismen, men i gengäld har de nu fullständigt upptäckt Stalinregimens ”demokrati”. Inte att undra på: dessa personer har hela sina liv varit arbetarbyråkratins ideologer. I själva verket har den sovjetiska bonapartismen samma förhållande till sovjetdemokratin som den borgerliga bonapartismen eller till och med fascismen har till den borgerliga demokratin. Båda uppstår i lika hög grad ur världsproletariatets fruktansvärda nederlag. Båda kommer att falla med dess första seger.

Som historien vittnar om kan bonapartismen mycket väl stå ut med allmän och till och med hemlig rösträtt. Bonapartismens demokratiska ritual är allmänna folkomröstningar. Då och då får medborgarna frågan: för eller mot ledaren? Ledaren vidtar för sin del försiktighetsåtgärder så att väljarna kan känna gevärspipan mot sin tinning. Sedan Napoleon III:s dagar, samma Napoleon som nu ser ut som en lantlig amatör, har denna teknik fått en aldrig tidigare skådad utveckling, vilket till exempel Goebbels’ senaste spektakel vittnar om. Den nya konstitutionen har således till syfte att juridiskt upphäva den utslitna sovjetregimen och ersätta den med bonapartismen och dess folkomröstningar.

Förtruppens uppgifter

Molotov drog mer djupsinniga slutsatser från Stalin, och sa till *Le Temps*’ redaktör att frågan om partier i Sovjetunionen ”inte är någon livsviktig fråga eftersom vi alltmer närmar oss ett fullständigt avskaffande av ... klasserna.” Vilka exakta idéer och terminologi! 1931 undanröjde de den ”sista kapitalistklassen, kulakerna”, och 1936 ”närmar” de sig ett avskaffande av klasserna. På gott eller ont är frågan om partier inte ”livsavgörande” för Molotov. Men de arbetare som vet att byråkratin undertrycker de utsugande klasserna med ena handen samtidigt som den förbereder deras pånyttfödelse med den andra, de har en helt annan åsikt om detta spørsmål. För dessa avancerade arbetare är frågan om ett eget parti, självständigt från byråkratin, den mest livsavgörande av alla frågor. Stalin och Molotov förstår detta mycket väl: det är inte för inte som de under de senaste månaderna har uteslutit flera tiotusentals bolsjevik-leninister, det vill säga i själva verket ett helt revolutionärt parti, ur Sovjetunionens så kallade kommunistiska parti.

När *Le Temps*’ redaktör artig frågade om fraktioner, och att de möjligen kunde omvandlas till självständiga partier, så svarade Molotov, med den snabba slagfärdighet som han är så känd för: ”I partiet ... gjordes det försök att skapa speciella fraktioner ... men det har nu gått flera år sedan denna situation i grunden förändrades, och kommunistpartiet är i sanning enat.” Bäst av allt, kunde han ha tillagt, visar det sig i de oändliga utrensningarna och koncentrationslägren. Men att ett oppositionsparti existerar illegalt betyder inte att det är icke existerande utan bara att det är en svår form att existera. Arresteringar kan visa sig effektiva mot partier från en klass som är på väg att lämna den historiska scenen: den revolutionära diktaturen under åren 1917-1923 har fullständigt

bevisat detta. Men arresteringar som riktar sig mot den revolutionära förtruppen kommer inte att rädda den utlevade byråkratin, som enligt sitt eget medgivande behöver en ”piska”.

Det är en lögn och en tredubbel lögn att socialismen har förverkligats i Sovjetunionen. Byråkratismens blomstring är ett barbariskt bevis på att socialismen fortfarande är långt borta. Så länge arbetsproduktiviteten i Sovjetunionen ligger flera gånger under de utvecklade kapitalistiska ländernas produktivitet, så länge folket inte har rest sig ur nöden, så länge en grym kamp fortsätter om konsumtionsvaror, så länge den individualistiska byråkratin ostraffat kan spela på de sociala motsättningarna – precis så länge kommer faran för ett borgerligt återupprättande att vara lika stor. I och med att de ekonomiska framgångarna har lett till ökande ojämlikhet har faran för närvarande till och med ökat. Detta och endast detta kan rättfärdiga behovet av en statlig makt. Men den byråkratiskt degenererade staten har i sig själv blivit den största faran för en socialistisk framtid. Bara en aktiv kontroll från de arbetande, till att börja med deras förtrupp, kan minska ojämlikheterna till de nivåer som i det nuvarande skedet är ekonomiskt oundvikliga, och röja en väg till en socialistisk jämlikhet. Nyckeln till alla andra svårigheter och uppgifter är att återuppliva bolsjevikernas parti mot bonapartisternas parti.

När man är på väg mot ett mål måste man kunna utnyttja de verkliga möjligheter som uppstår i varje skede. Det är givetvis helt omotiverat med några som helst illusioner om den stalinistiska konstitutionen. Men det är lika otillåtligt att vifta undan den som en obetydlig småsak. Byråkratin riskerar inte en reform som ett infall utan av nödvändighet. Historien visar många fall där en byråkratisk diktatur söker sin frälsning i ”liberala” reformer men bara försvagar sig ännu mer. Genom att blottlägga bonapartismen skapar den nya konstitutionen en halvt laglig täckmantel för att kämpa mot den. Fiendskapen mellan de byråkratiska klickarna kan skapa en öppning för en mycket bredare politisk kamp. Piskan mot ”regeringsinstitutioner som fungerar dåligt” kan omvandlas till en piska mot bonapartismen. Allt beror på hur aktiva arbetarklassens avancerade delar är.

Bolsjevik-leninisterna måste hädanefter noga följa den konstitutionella reformens alla vändningar, och noggrant överväga erfarenheterna från de första kommande valen. Vi måste lära oss att utnyttja rivaliteten mellan de olika ”offentliga organisationerna” i socialismens intressen. Vi måste också lära oss hur man tar strid i folkomröstningsfrågor. Byråkratin är rädd för arbetarna. Vi måste utveckla vårt arbete bland dem ännu djärvare och i större skala. Bonapartismen är rädd för ungdomen. Vi måste samla dem under Marx’ och Lenins fana. Vi måste leda den unga generationens förtrupp bort från den individuella terrorismens äventyrligheter, de desperatas metoder, in på världsrevolutionens breda väg. Vi måste skola nya bolsjevikiska kadrer som ska ersätta den förfallande byråkratiska regimen.